

2-BİTİŞİKLİK KURAMLARI – WATSON, GUTHRIE

WATSON' NUN GÖRÜŞLERİ:

Davranışçı kuramın kurucusudur. Bilinci inceleyen bilişselcilerin araştırmalarının geçersiz olduğunu savunur. Pavlov'un klasik koşullanma ile ilgili görüşlerini model alır. Ancak Pavlov'dan farklı olarak koşullanmanın, sadece refleksif tepkilerin koşullanmasında değil, birçok karmaşık davranışın öğrenilmesinde kullanılabileceğini savunur. Pavlov'un hayvanlar üzerinde yaptığı deneyleri insanlara uyarlar. Watson, eğitimin daha nesnel bir bilim dalı olarak gelişmesine katkı sağlamıştır. Watson'nun öğrenme ile ilgili üç temel görüşü vardır.

Watson'un öğrenme ile ilgili görüşleri

En son ve En Sık İlkesi

Bir uyarıcıya verilecek tepki, o uyarıcıya karşı son gösterilmiş ve en sık tekrarlanmış tepkidir. Bu ilkeye en son ve en sık ilkesi adı verilmektedir. Watson için davranışta önemli olan şey, uyarıcı tepki ikileminin tekrarlanma sıklığıdır. Watson öğrenmede tekrarın önemine vurgu yapmıştır. Watson öğrenmede pekiştirme ve ödül den söz etmemiştir.

Bitişiklik İlkesi

Watson' a göre bir şartlanmanın olabilmesi için nötr uyarıcı ile koşulsuz uyarıcının art arda (çok yakın zamanda) verilmesi gerekir. Buna bitişiklik ilkesi denir. Ayrıca bu uyarıcılar ne kadar sık verirse, aralarındaki ilişki o kadar güçlenir.

Korku Koşullanması

Watson aslında klasik koşullanmayı korkuların yok edilmesinde kullanmıştır. Watson korku öğrenilebiliyorsa, korkmamada öğrenilebilir düşüncesini kanıtlar. Korku koşullanması kolay oluşan ancak zor ortadan kalkan bir koşullanmadır. Korku koşullanması diğer koşullanmalara göre daha kısa sürede buluşur. Watson yaptığı deneylerle korku koşullanmasını gerçekleştirmiştir. Oluşturduğu korkuyu ortadan kaldırmak içinde sistematik duyarsızlaşma yolunu kullanmıştır. Böylece çocukların korku ve diğer olumsuz duygularını gidermeleri için bazı ilkelerin temellerini atmıştır.

Sistemik Duyarsızlaşma

Organizma eğer sürekli bir uyarana ile karşılaşır, giderek o uyarana tepkide bulunmama başlar.

GUTHRIE' NİN GÖRÜŞLERİ

Guthrie öğrenmenin tek bir ilke ile açıklanabileceğini o ilkenin de bitişiklik olduğunu savunmuştur. Guthrie'nin bitişikliği Watson'un bitişikliğinden farklı olarak uyarıcı-tepki bitişikliğine dayanır. Yani bir uyarıcıya gösterilen tepki daha sonra aynı uyarıcı ile

karşılaştığında da gösterilir. Davranışçı kuramcılar arasında tekrarın gereksiz olduğunu savunan tek kuramcıdır.

Guthrie'nin Öğrenme İle ilgili Görüşleri

Tek Deneme İlkesi

Guthrie Watson' nun sıklık yasasını tamamen reddetmiştir. Ona göre uyarıcı-tepki arasındaki ilişki tek bir deneme sonucunda oluşur Yani tekrar U-T bağına güçlendirmez.

Sonunculuk İlkesi

Guthrie 'e göre organizma belli bir durumda son olarak hangi davranışı göstermişse aynı durumla tekrar karşılaştığında aynı davranışı gösterme eğilimindedir.

Hareket Üreten Uyarıcı

Bazı durumlarda uyarıcı ve uyarıcıya verilecek tepki arasında uzun bir zaman dilimi ve tepkinin ortaya çıkmasını sağlayan çok sayıda hareket vardır. Böyle durumlarda U-T bitişikliğini hareket üreten uyarıcı sağlar. Hareket üreten uyarıcı dışsal bir uyarıcı ile içsel bir süreç arasında kalan içsel uyarıcılardan oluşmaktadır.

Unutma

Guthrie' e göre unutmada tek denemede oluşur. Ona göre unutma; u-t çağrışımının zamanla azalması sonucunda oluşmaz. Aynı uyarıcılara yeni tepkilerin öğrenilmesi sonucunda oluşur. Yani bütün unutmaların yeni öğrenmelerle ilgili olduğunu ,yeni öğrenmelerin eski öğrenmeleri bozduğunu ifade eder.

Ceza

Guthrie' e göre ceza bitişiklikle ilgilidir. Öğrencide istenmeyen davranışın ortadan kaldırılmasında cezaya başvurulabilir. Cezalandırılan davranış ile o davranışın uyarıcısı arasında bitişiklik yok edilmelidir ve aynı uyarıcı ile cezalandırılan davranışa zıt davranışın bitişikliği sağlanmalıdır. Yani ceza istenmeyen davranışa alternatif bir davranış oluşturduğunda başarılıdır. Ceza acı verici ya da olumsuz duyguları harekete geçirici olmamalıdır. Bu durum istenmeyen davranışın devamlılığına sebep olur.

Alışkanlıkları Yok Etme Yöntemleri

Guthrie yeni çağrışımlar yaratarak kötü alışkanlıkları yok etmek için üç tür teknik önermiştir.

Eşik Yöntemi

İstenmeyen tepkiyi doğuran uyarıcının dozu yavaş yavaş artırılarak istenmeyen tepki ortadan kaldırılabilir. Uyarıcının dozu tepkiyi oluşturacak eşiği aşmamalıdır. Organizma zamanla uyarıcıya alışır.

Bıktırma Yöntemi

Organizmaya istenmeyen davranış bıktıncaya-yoruluncaya kadar yaptırılır.

Zıt Tepki Yöntemi

Organizmaya istenen ve istenmeyen uyarıcı bir arada verilerek istenmeyen tepki ortadan kaldırılır.